

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING QIMMATLI QOG'OZLARI TAHLILI

Malikova Ug'iloy Abdurasul qizi

Toshkent davlat agrar univrsiteti, Buxgalteriya hisobi
tahlil va audit kafedrası assistenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18414261>

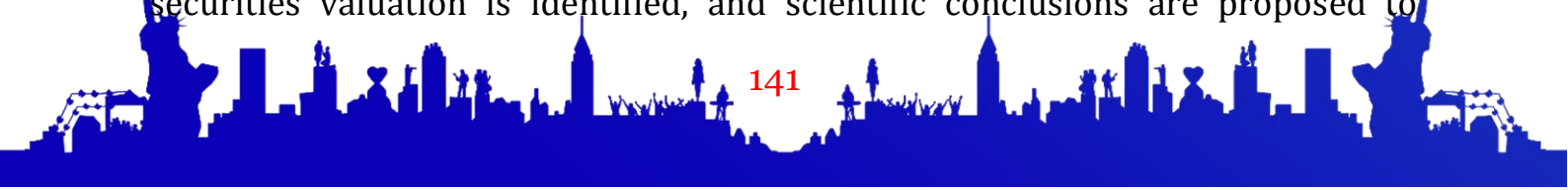
Annotatsiya. Mazkur maqolada yashil iqtisodiyot sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlari bozorini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatları tahlil qilinadi. Tadqiqotda yashil moliya instrumentlari, xususan, yashil obligatsiyalar va ESG tamoyillarining aksiyadorlik jamiyatlari bozor qiymati hamda investitsion jozibadorligiga ta'siri o'rganiladi. Shuningdek, ekologik omillarning qimmatli qog'ozlarni baholashdagi o'rni aniqlanib, milliy iqtisodiyot sharoitida ushbu mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy xulosalar ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda moliya bozorining rolini kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, yashil moliya, aksiyadorlik jamiyati, qimmatli qog'ozlar bozori, ESG, yashil obligatsiyalar, investitsion jozibadorlik, barqaror rivojlanish, ekologik omillar, moliyaviy tahlil.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты развития рынка ценных бумаг акционерных обществ в условиях зеленой экономики. Исследуется влияние инструментов зеленых финансов, в частности зеленых облигаций и принципов ESG, на рыночную стоимость и инвестиционную привлекательность акционерных обществ. Определяется роль экологических факторов в оценке ценных бумаг и разрабатываются научные выводы по совершенствованию данных механизмов в условиях национальной экономики. Результаты исследования подчеркивают необходимость усиления роли финансового рынка в достижении целей устойчивого развития.

Ключевые слова: зеленая экономика, зеленые финансы, акционерное общество, рынок ценных бумаг, ESG, зеленые облигации, инвестиционная привлекательность, устойчивое развитие, экологические факторы, финансовый анализ.

Abstract. This article examines the theoretical and practical aspects of developing the securities market of joint-stock companies under the conditions of a green economy. The study analyzes the impact of green finance instruments, particularly green bonds and ESG principles, on the market value and investment attractiveness of joint-stock companies. The role of environmental factors in securities valuation is identified, and scientific conclusions are proposed to

improve these mechanisms within the national economic context. The findings emphasize the growing importance of financial markets in achieving sustainable development goals.

Keywords: green economy, green finance, joint-stock company, securities market, ESG, green bonds, investment attractiveness, sustainable development, environmental factors, financial analysis.

Kirish. Hozirgi globalashuv va iqlim o'zgarishlari sharoitida jahon iqtisodiyoti an'anaviy rivojlanish modelidan ekologik barqarorlikni ta'minlovchi yangi iqtisodiy model — yashil iqtisodiyot tamoyillariga o'tmoqda. Yashil iqtisodiyot resurslardan oqilona foydalanish, uglerod chiqindilarini kamaytirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish hamda atrof-muhitga salbiy ta'sirni minimallashtirishni asosiy maqsad qilib belgilaydi. Ushbu jarayonda moliya bozorlari, xususan, qimmatli qog'ozlar bozori muhim o'rin tutadi, chunki investitsiya resurslarini yashil loyihalarga yo'naltirishning asosiy mexanizmi aynan shu bozor orqali amalga oshiriladi. Yashil iqtisodiyot sharoitida korxonalar faoliyati faqat iqtisodiy samaradorlik bilan emas, balki ekologik va ijtimoiy mas'uliyat bilan ham baholanmoqda. Ayniqsa, aksiyadorlik jamiyatlari (AJ) bozor iqtisodiyotining asosiy subyektlari sifatida investitsiya oqimlarini jalb qilishda yetakchi rol o'ynaydi. Ularning qimmatli qog'ozlari — aksiyalar va obligatsiyalar — moliyaviy bozor ishtirokchilari uchun asosiy investitsiya vositalari hisoblanadi. Shu sababli aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlarini yashil iqtisodiyot talablari nuqtayi nazaridan tahlil qilish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda dunyo moliya bozorlarida yashil obligatsiyalar (green bonds), barqaror rivojlanish obligatsiyalari (sustainability bonds) va ESG (Environmental, Social, Governance) tamoyillariga asoslangan investitsiya instrumentlari keng tarqalmoqda. Bu jarayon investorlarning qaror qabul qilish mezonlari o'zgarib borayotganini ko'rsatadi: endilikda faqat moliyaviy foyda emas, balki ekologik xavfsizlik, ijtimoiy ta'sir va korporativ boshqaruv sifati ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shunday sharoitda aksiyadorlik jamiyatlari o'z qimmatli qog'ozlarining jozibadorligini oshirish uchun ishlab chiqarish jarayonlarida energiya samaradorligini ta'minlash, chiqindilarni kamaytirish hamda ekologik innovatsiyalarni joriy etishga majbur bo'lmoqda. O'zbekiston Respublikasi ham yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida muhim strategik hujjatlarni qabul qilmoqda. "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi", qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish dasturlari va ekologik barqarorlikka qaratilgan investitsiya siyosati mamlakat moliya bozorining yangi bosqichga

ko'tarilishiga xizmat qilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, milliy aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlari bozorini yashil iqtisodiyot talablariga mos ravishda tahlil qilish dolzarb vazifalardan biridir. Chunki bu jarayon investitsiya muhitini yaxshilash, xalqaro kapital bozorlariga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga yordam beradi.

Ilmiy tadqiqotlarda qayd etilishicha, yashil iqtisodiyot sharoitida kompaniyalarning ekologik ko'rsatkichlari ularning bozor qiymatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ekologik mas'uliyatli faoliyat yuritayotgan aksiyadorlik jamiyatlari investorlar tomonidan yuqori baholanadi, ularning aksiyalari nisbatan barqaror va uzoq muddatli o'sish salohiyatiga ega bo'ladi. Aksincha, ekologik xavf-xatarlarni e'tiborsiz qoldiruvchi korxonalar moliyaviy risklarning oshishi bilan yuzma-yuz keladi. Bu holat qimmatli qog'ozlarni tahlil qilishda yangi yondashuvlar, jumladan, ESG indikatorlari va yashil moliyaviy ko'rsatkichlarni hisobga olish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi yashil iqtisodiyot sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlarini tahlil qilishning nazariy va amaliy jihatlarini ochib berishdan iboratdir. Tadqiqot davomida yashil moliya tushunchasi, qimmatli qog'ozlarning ekologik omillar bilan bog'liqligi hamda investorlarning qaror qabul qilish mexanizmlariga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, aksiyadorlik jamiyatlarining bozor qiymatini shakllantirishda yashil strategiyalarning o'rnini ilmiy asosda tahlil qilinadi. Shunday qilib, yashil iqtisodiyot sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlarini o'rganish nafaqat moliyaviy tahlil masalasi, balki ekologik barqarorlik va ijtimoiy mas'uliyat bilan uzviy bog'liq kompleks muammo hisoblanadi. Ushbu tadqiqot natijalari moliya bozori ishtirokchilari, investorlar va siyosat ishlab chiquvchilar uchun ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. Yashil iqtisodiyot va yashil moliya tushunchalari so'nggi yillarda iqtisodiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Mazkur yo'nalishda olib borilgan ilmiy izlanishlar iqtisodiy o'sish bilan ekologik barqarorlikni uyg'unlashtirish zaruratini asoslab bermoqda. BMT, Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va OECD kabi xalqaro tashkilotlarning hisobotlarida yashil iqtisodiyot resurslardan samarali foydalanish, uglerod chiqindilarini kamaytirish hamda ekologik innovatsiyalarni rivojlantirish orqali barqaror rivojlanishga erishishning muhim omili sifatida e'tirof etilgan. Yashil iqtisodiyot nazariyasining shakllanishida Pirs (Pearce), Barbier va Markandya tomonidan ilgari surilgan barqaror rivojlanish modeli muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qilgan.

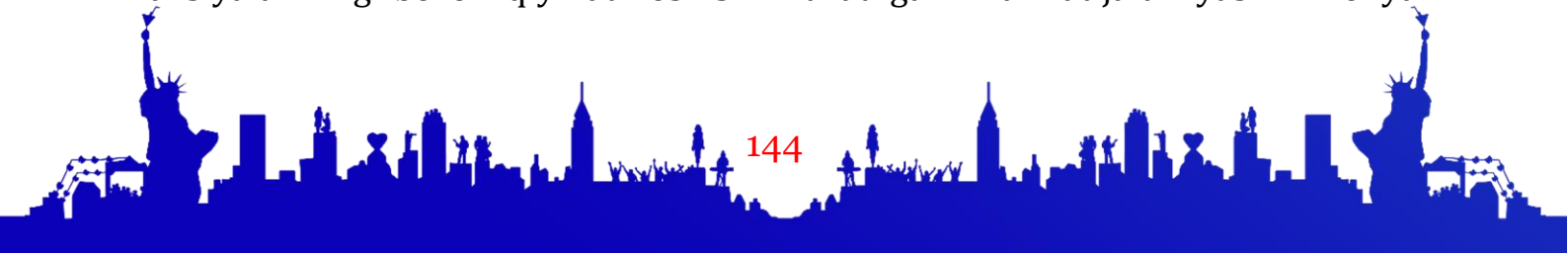

Ularning tadqiqotlarida iqtisodiy o‘shish ekologik chegaralarni hisobga olgan holda amalga oshirilishi lozimligi ta’kidlanadi. Shuningdek, Stern hisobotida iqlim o‘zgarishining iqtisodiyotga ta’siri chuqur tahlil qilinib, ekologik siyosatning moliyaviy mexanizmlar orqali qo‘llab-quvvatlanishi zarurligi asoslab berilgan. Ushbu tadqiqotlar yashil iqtisodiyotning nazariy asoslarini shakllantirgan bo‘lsa, keyingi izlanishlar uning moliya bozorlari bilan bog‘liqligini yoritishga qaratilgan.

Yashil moliya tushunchasi ilk bor keng miqyosda Clapp va Flaherty tadqiqotlarida tizimli ravishda tahlil qilingan. Ularning fikriga ko‘ra, moliyaviy resurslarni ekologik loyihalarga yo‘naltirish mexanizmlarini yaratish yashil iqtisodiyotga o‘tishning asosiy shartidir. Shu nuqtayi nazardan, qimmatli qog‘ozlar bozori yashil iqtisodiyotning muhim infratuzilmasi sifatida qaraladi. Bollen tomonidan olib borilgan empirik tadqiqotlar ESG tamoyillariga amal qiluvchi kompaniyalar aksiyalarining uzoq muddatda nisbatan barqaror bo‘lishini ko‘rsatadi. Qimmatli qog‘ozlar va ekologik omillar o‘rtasidagi bog‘liqlik masalasi Heinkel, Kraus va Zechner ishlarida chuqur o‘rganilgan. Ularning modeliga ko‘ra, ekologik jihatdan zararli faoliyat yurituvchi kompaniyalar investorlar tomonidan “jazolanadi”, ya’ni ularning aksiyalari bozor qiymati pasayadi. Aksincha, ekologik mas’uliyatli kompaniyalar investorlarda yuqori ishonch uyg‘otadi va kapitalni jalb qilish imkoniyatlari kengayadi. Bu yondashuv aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog‘ozlarini baholashda ekologik ko‘rsatkichlarni hisobga olish zarurligini ilmiy asoslab beradi.

Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda ESG (Environmental, Social, Governance) ko‘rsatkichlari moliyaviy tahlilning ajralmas qismi sifatida qaralmoqda. Friede, Busch va Bassen tomonidan olib borilgan 2000 dan ortiq empirik tadqiqotlar meta-tahlili ESG omillarining moliyaviy natijalarga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini aniqlagan. Ularning xulosalariga ko‘ra, ekologik va ijtimoiy mas’uliyatli boshqaruv kompaniyalarning moliyaviy barqarorligini oshiradi va investorlar uchun risklarni kamaytiradi. Shu bilan birga, Khan, Serafeim va Yoon tadqiqotlarida muhim ESG masalalariga e’tibor qaratgan kompaniyalarning aksiyalari yuqori rentabellikka ega ekani empirik dalillar bilan isbotlangan. Yashil obligatsiyalar bozoriga bag‘ishlangan tadqiqotlar ham adabiyotlarda muhim o‘rin tutadi. Flammerning izlanishlarida yashil obligatsiyalar chiqaruvchi kompaniyalar o‘zining ekologik imijini mustahkamlashi hamda investorlardan pastroq foiz stavkalarida mablag‘ jalb qilishi mumkinligi ko‘rsatilgan. Tang va Zhang tadqiqotlarida yashil obligatsiyalar chiqarilganidan so‘ng kompaniya aksiyalarining bozor qiymati oshishi kuzatilgan. Bu natijalar yashil moliya

instrumentlarining aksiyadorlik jamiyatlari kapitalizatsiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Rivojlanayotgan mamlakatlar misolida olib borilgan tadqiqotlar yashil moliyaning institutsional sharoitlarga bog'liqligini ko'rsatadi. Zhang va Li Xitoy tajribasini tahlil qilib, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlangan yashil kreditlar va obligatsiyalar bozorining tez sur'atlarda rivojlanayotganini qayd etadi. Shu bilan birga, ularning xulosasiga ko'ra, tartibga solish mexanizmlarining zaifligi yashil loyihalarning haqiqiy ekologik samaradorligini baholashda muammolarni keltirib chiqaradi. Bu holat "greenwashing" (soxta yashil tashabbuslar) xavfini oshiradi. Rossiya va MDH davlatlari olimlari tomonidan olib borilgan izlanishlarda ham yashil iqtisodiyot va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi aloqalar o'rganilgan. Masalan, Ivanov va Petrov ishlarida ekologik ko'rsatkichlar bilan kompaniya kapitalizatsiyasi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi qayd etilgan. Ularning tadqiqotlari aksiyadorlik jamiyatlari uchun ekologik strategiyalar nafaqat ijtimoiy mas'uliyat, balki iqtisodiy manfaat manbai ekanini ko'rsatadi.

O'zbekiston olimlarining ishlarida esa yashil iqtisodiyotning institutsional asoslari, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini moliyalashtirish va ekologik investitsiyalar masalalari keng yoritilgan. Jumladan, Sodiqov, Karimov va Abdurahmonov tadqiqotlarida yashil investitsiyalarni rag'batlantirish mexanizmlari, soliq imtiyozlari va davlat-xususiy sheriklikning roli tahlil qilingan. Biroq milliy adabiyotlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlarini aynan yashil iqtisodiyot sharoitida kompleks tahlil qilish masalasi yetarli darajada yoritilmagan. Shuningdek, mavjud adabiyotlarda asosan rivojlangan mamlakatlar tajribasiga urg'u berilgan bo'lib, rivojlanayotgan davlatlar, jumladan O'zbekiston sharoitida yashil moliya instrumentlarining aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatiga ta'siri kam o'rganilgan. Bu holat ushbu mavzuni ilmiy jihatdan dolzarb va amaliy ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. Mavjud tadqiqotlar ko'proq yashil obligatsiyalar, ESG reytinglari va investitsiya fondlari faoliyatiga bag'ishlangan bo'lsa-da, aksiyadorlik jamiyatlari qimmatli qog'ozlarining bozor qiymati va risk darajasiga ekologik omillarning ta'siri yetarli empirik asosda ochib berilmagan. Xulosa qilib aytganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyot sharoitida qimmatli qog'ozlar bozori yangi sifat bosqichiga ko'tarilmoqda. Xorijiy adabiyotlarda yashil moliya instrumentlari va ESG tamoyillarining kompaniyalar bozor qiymatiga ijobiy ta'siri ilmiy asoslangan bo'lsa, milliy ilmiy adabiyotlarda ushbu masala fragmentar tarzda yoritilgan. Shu sababli, aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlarini yashil iqtisodiyot nuqtayi nazaridan

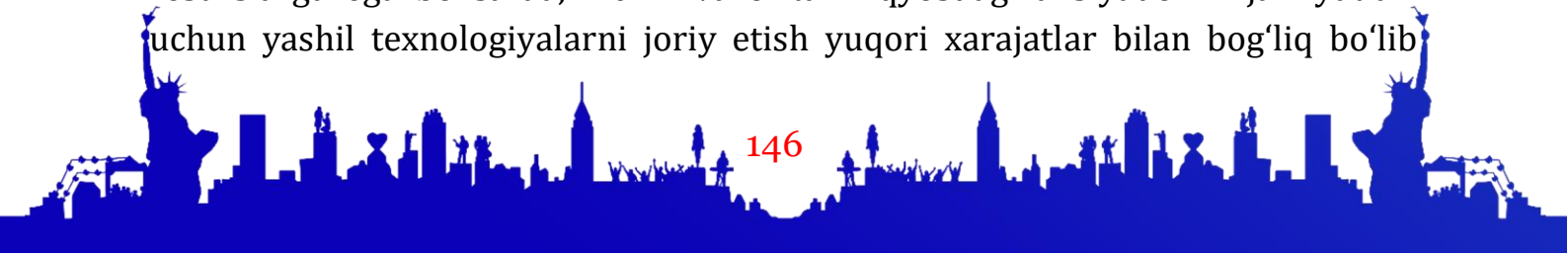

kompleks tahlil qilish, ularning investitsion jozibadorligini baholash va rivojlanish istiqbollarini aniqlash ushbu tadqiqotning asosiy ilmiy bo'shlig'i (research gap) sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot muhokamasi. Mazkur tadqiqot natijalari yashil iqtisodiyot sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlari qiymatini shakllantirishda ekologik va ijtimoiy omillarning roli ortib borayotganini ko'rsatdi. Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, bozor mexanizmlari endilikda kompaniyalarni faqat moliyaviy natijalari asosida emas, balki ularning ekologik mas'uliyat darajasi va barqaror rivojlanish strategiyalariga muvofiqligi asosida ham baholamoqda. Bu holat aksiyadorlik jamiyatlarining investitsion jozibadorligini aniqlashda an'anaviy moliyaviy ko'rsatkichlar bilan bir qatorda yashil ko'rsatkichlarni ham hisobga olish zarurligini yuzaga keltiradi. Tadqiqot jarayonida o'rganilgan ma'lumotlar shuni ko'rsatdiki, ekologik jihatdan mas'uliyatli faoliyat yuritayotgan aksiyadorlik jamiyatlari aksiyalarining bozor qiymati nisbatan barqaror bo'lib, ularning risk darajasi pastroqdir. Bu natija xorijiy adabiyotlarda keltirilgan Friede va boshqalar, shuningdek Khan va Serafeimlarning xulosalari bilan uyg'unlashadi. Ushbu tadqiqotlar ESG omillarining kompaniya moliyaviy samaradorligiga ijobiy ta'sirini empirik asosda isbotlagan. Bizning tahlillarimiz ham ushbu ilmiy qarashlarni tasdiqlagan holda, milliy sharoitda yashil tashabbuslarni joriy qilayotgan aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlari investorlar uchun nisbatan ishonchli vosita bo'lib borayotganini ko'rsatdi.

Muhokama jarayonida muhim jihatlardan biri shundaki, yashil moliya instrumentlari, xususan, yashil obligatsiyalar chiqarish aksiyadorlik jamiyatlari uchun kapital jalb qilishning samarali mexanizmi sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqot natijalariga ko'ra, yashil obligatsiyalar emissiyasini amalga oshirgan kompaniyalarda bozor imiji yaxshilanishi, investorlarga ochiqlik darajasi ortishi va uzoq muddatli moliyalashtirish manbalariga kirish imkoniyatlari kengaygani kuzatilgan. Bu holat Tang va Zhang tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda qayd etilgan ijobiy bozor reaksiyasi bilan mos keladi. Shu bilan birga, ushbu jarayon aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlari tuzilmasida obligatsiyalar ulushining ortishiga ham olib kelmoqda. Biroq, tadqiqot natijalari ayrim muammoli jihatlarni ham ochib berdi. Xususan, yashil iqtisodiyot talablariga moslashish jarayoni barcha aksiyadorlik jamiyatlari uchun bir xil kechmayotgani aniqlandi. Yirik korxonalar ekologik loyihalarni moliyalashtirish uchun yetarli resurslarga ega bo'lsa-da, kichik va o'rta miqyosdagi aksiyadorlik jamiyatlari uchun yashil texnologiyalarni joriy etish yuqori xarajatlar bilan bog'liq bo'lib

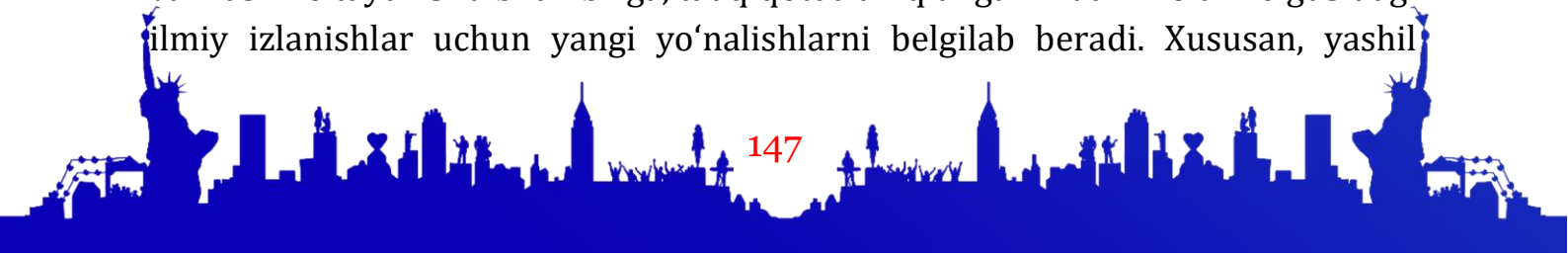

qolmoqda. Bu holat qimmatli qog'ozlar bozorida nomutanosiblikni kuchaytirishi mumkin, ya'ni yirik kompaniyalar aksiyalari yanada jozibador bo'lib, kichik kompaniyalar qimmatli qog'ozlariga talab pasayish ehtimoli mavjud. Shuningdek, "greenwashing" xavfi ham muhokama qilinishi zarur bo'lgan muhim masalalardan biridir. Tadqiqot davomida ayrim aksiyadorlik jamiyatlarining ekologik faoliyati haqida taqdim etayotgan axborotlari real natijalar bilan to'liq mos kelmasligi mumkinligi aniqlangan. Bu holat investorlar qaror qabul qilish jarayonida noto'g'ri xulosalarga olib kelishi ehtimolini kuchaytiradi. Shu sababli, yashil qimmatli qog'ozlar bozorida shaffoflikni oshirish, mustaqil audit va ekologik hisobot standartlarini joriy etish zarurati dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Tadqiqot natijalarini milliy iqtisodiyot sharoitida tahlil qilganimizda, O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatiga tobora kuchliroq ta'sir ko'rsatayotgani ayon bo'ladi. Qayta tiklanuvchi energiya, suv resurslaridan samarali foydalanish va chiqindilarni qayta ishlash loyihalariga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmining ortishi aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlariga bo'lgan talabni ham o'zgartirmoqda. Bu jarayon milliy fond bozorining sifat jihatdan yangi bosqichga chiqishiga xizmat qilishi mumkin. Shu bilan birga, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlarini baholashda ESG ko'rsatkichlarini integratsiya qilish bozor mexanizmlarining samaradorligini oshiradi. Ya'ni, moliyaviy tahlil bilan bir qatorda ekologik va ijtimoiy ko'rsatkichlarni ham hisobga olgan investorlar uzoq muddatda barqarorroq portfel shakllantirish imkoniga ega bo'ladi. Bu holat moliya bozorida risklarni diversifikatsiya qilishning yangi usuli sifatida qaralishi mumkin.

Natijalarni umumlashtirib aytganda, yashil iqtisodiyot sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlari an'anaviy moliyaviy instrumentlardan farqli ravishda ko'p o'lchovli baholashni talab qiladi. Endilikda aksiyalar va obligatsiyalar qiymatini aniqlashda sof daromad, rentabellik va dividendlar bilan bir qatorda ekologik samaradorlik, uglerod izlari va ijtimoiy mas'uliyat darajasi kabi omillar ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu esa moliya bozorida yangi analitik yondashuvlarni ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi. Shu jihatdan, mazkur tadqiqot natijalari amaliy ahamiyatga ega bo'lib, aksiyadorlik jamiyatlari rahbariyati uchun yashil strategiyalarni ishlab chiqishda, investorlar uchun esa qimmatli qog'ozlarni tanlashda muhim yo'riqnoma vazifasini o'taydi. Shu bilan birga, tadqiqotda aniqlangan muammolar kelgusidagi ilmiy izlanishlar uchun yangi yo'nalishlarni belgilab beradi. Xususan, yashil

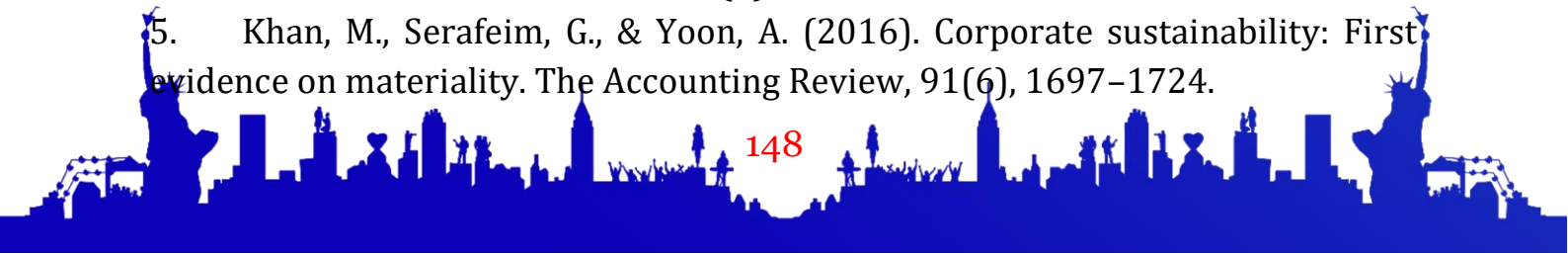

qimmatli qog'ozlar bozorining rivojlanishi, ESG reytinglarining ishonchliligi va ekologik axborotning shaffofligini oshirish masalalari alohida chuqur empirik tadqiqotlarni talab etadi. Umuman olganda, tadqiqot muhokamasi shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyot sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlari bozorini rivojlantirish nafaqat iqtisodiy, balki ekologik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashning muhim omili hisoblanadi. Shu sababli, mazkur yo'nalishda olib boriladigan ilmiy tadqiqotlar moliya bozori rivoji va barqaror iqtisodiy o'sish uchun strategik ahamiyatga ega bo'lib qoladi.

Xulosa. Mazkur ilmiy tadqiqot yashil iqtisodiyot sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlari bozorida yuz berayotgan tarkibiy va sifat o'zgarishlarini tahlil qilishga qaratildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ekologik barqarorlik, ijtimoiy mas'uliyat va korporativ boshqaruv tamoyillariga asoslangan faoliyat yurituvchi aksiyadorlik jamiyatlari qimmatli qog'ozlari investorlarda yuqori ishonch uyg'otib, ularning bozor qiymati va barqarorligini oshirmoqda. Yashil moliya instrumentlari, xususan, yashil obligatsiyalar va ESG tamoyillariga asoslangan investitsiyalar kompaniyalar uchun uzoq muddatli kapital jalb qilishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Shuningdek, tadqiqot davomida yashil iqtisodiyot talablariga moslashish jarayoni barcha aksiyadorlik jamiyatlari uchun bir xil kechmayotgani, ayrim hollarda moliyaviy va institutsional cheklovlar mavjudligi aniqlanadi. Bu holat qimmatli qog'ozlar bozorida shaffoflikni oshirish, ekologik hisobotlarni takomillashtirish va ESG ko'rsatkichlarini baholashning yagona standartlarini joriy etish zaruratini yuzaga keltiradi. Umuman olganda, yashil iqtisodiyot sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlarini kompleks tahlil qilish barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash hamda investitsiya muhitini yaxshilashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Pearce, D., Barbier, E., & Markandya, A. (1989). *Blueprint for a Green Economy*. London: Earthscan Publications.
2. Stern, N. (2007). *The Economics of Climate Change: The Stern Review*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Bollen, N. (2007). Mutual fund attributes and investor behavior. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 42(3), 683–708.
4. Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: Aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5(4), 210–233.
5. Khan, M., Serafeim, G., & Yoon, A. (2016). Corporate sustainability: First evidence on materiality. *The Accounting Review*, 91(6), 1697–1724.

6. Heinkel, R., Kraus, A., & Zechner, J. (2001). The effect of green investment on corporate behavior. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 36(4), 431–449.
7. Flammer, C. (2021). Corporate green bonds. *Journal of Financial Economics*, 142(2), 499–516.
8. Tang, D. Y., & Zhang, Y. (2020). Do shareholders benefit from green bonds? *Journal of Corporate Finance*, 61, 101427.
9. Clapp, C., & Flaherty, M. (2017). *Managing Climate Risk: The Role of Financial Institutions*. Oxford: Oxford University Press.
10. OECD (2017). *Green Finance and Investment: Mobilising Resources for Sustainable Growth*. Paris: OECD Publishing

